

Rudolf Frieling: Az Eucharisztia metamorfózisa

A golgotai-esemény előestéjén, nagycsütörtökön Krisztus az utolsó vacsorát ülte meg tanítványaival. Adta a kenyeret és a bort, és vele a „testét” és a „vérét”, s rájuk hagyta, hogy ezt cselekedjék az Ő emlékezetére. Ebből az utolsó vacsorából fejlődött ki az Eucharisztia [oltáriszentség, illetve úrvacsora], a mise szertartása. A Keresztény Közösség ezt most már új formájában ünnepli, ez azonban továbbra is a négy fő részt - mint Felolvasás [szentírásolvasás, igehirdetés], Felajánlás, Átlényegülés [átváltoz(tat)ás], Eggyéválás [kommunió, misztikus unió, szentáldozás] - tartalmazza.

Néha felmerül a kérdés: vajon ez a kialakított szertartás az eredeti kereszténységen alapul? Az Újszövetségre épül? A protestáns egyház igyekezett az Újszövetség szövegéhez hű maradni és elvetett minden mást, amit úgy tűnt, hogy a kereszténység későbbi történetében illesztettek csak hozzá a Szentírás szövegéhez.

A kereszténység alapvető és klasszikus könyve kétségtelenül az Újszövetség. Az antropozófia, a modern szellemtudományi ismereteken keresztül, új lehetőséget kínált számunkra ahhoz, hogy elismerjük eme egyedülálló könyv inspirált jellegét. A Keresztény Közösség egyik feladata az, hogy kultiválja a Szentírás mint ténylegesen inspiráció hatására született dokumentum-gyűjtemény új, konkrét megértését. Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról, hogy az Újszövetség a kereszténység első generációi számára még nem létezett. Szent Pál levelei nyilvánvalóan csak valamikor Kr.u. 50-nel kezdődően születtek, az első három evangélium pedig nem készült el Kr.u. 60-70 előtt, míg Szent János evangéliuma Kr.u. 100 előtt. A második évszázad vége előtt még nem történt meg, hogy ezeket az írásokat az Újszövetségben fogják össze. Az Újszövetség hitelesnek elfogadott [kanonizált] szövegének határozott rögzítésére Kr.u. 393, vagyis az észak-afrikai Hippo Regiusnál tartott egyházi zsinat előtt nem került sor. A 27 írás egybekapcsolásának e folyamatában, amely az Újszövetség csodálatos szellemi szervezetét alkotja, az isteni vezetés és gondviselés, és inspiráció megnyilvánulását tiszteljük. Ennek ellenére az első keresztény nemzedékeknek még ezen írások nélkül kellett boldogulniuk. Ehelyett ők még a Krisztus-esemény apostoli közelségében éltek, és az Eucharisztia ismeretével is rendelkeztek. A keresztény egyház élt bizonyos ideig az Újszövetség nélkül, azonban kezdettől fogva soha sem élt az Eucharisztia nélkül. Az Eucharisztia először az Apostolok Cselekedeteiről írt könyvben került említésre, a Szent Szellem pünkösdi megtapasztalását követően: „...és megtörve házanként a kenyeret, részesednek vala eledelben örömmel és tiszta szívvel” /2:46/. Ez az első Eucharisztia nagycsütörtök után és az első átváltozást figyelhetjük meg. Az utolsó vacsorát a búcsú hangulatában ülték meg, amelyet már beárnyékolnak az elkövetkezendő események. Pünkösöd után pedig már örvendező hangulat volt tapasztalható. A görög szó „agalliosis” többet jelent pusztán „örömnél”, ez egyfajta szellemi lelkesedést és elragadtatott állapotot jelent. Az utolsó vacsora búcsú összejövetel volt. Pünkösödöt követően ez már Krisztus második, szellemi eljövételének mintegy első hajnala volt.

Az Eucharisztia kezdettől fogva nem csupán az utolsó vacsora egyszerű megismétlése volt. Az utóbbi olyan mint egy mag, amely most kezd kifejlődni. Senki sem kérdőjelezheti meg, hogy a fejlődő növény nem azonos a maggal. Van valami „azonosság”, azonban átalakulás is végbemegy. Az utolsó vacsora nagypéntek előestéjén a golgotai-esemény egyfajta előrelátása, próféta összesség. Feltárja előttünk, hogy mit jelentett Krisztus és az Ő tette az ember számára: hogy a kereszténység nem csupán „doktrína” és „etika”, hogy Krisztus nem csupán tanító és példa, hanem, hogy mint isteni lény leszállt a Földre és átalakította isteni természetét emberivé általa, hogy keresztülment a halálon és a feltámadáson. Átalakította istenségének „hullámhosszát” emberivé, ezáltal megközelíthetővé és „kommunikációképesé” vált. Most „ennünk” és „innunk” kell Őt szellemileg ahhoz, hogy mennyei szubsztanciája [lénye] által

minél jobban átjárhasson bennünket. A kereszténység lényege abban látható meg, ahogy Krisztus felajánlotta magát a követői számára: „egyél” és „igyál” engem, vegyél fel engem teljes lényedbe.

Az ami az utolsó vacsorán mintegy előrelátva került bemutatásra, a Golgotán keresztül, a halálon és feltámadáson keresztül teljesült be. E beteljesülés után az Eucharisztia tovább már nem az előrelátás [várakozás], hanem e nagy Tett óriási kisugárzása és kiáradása.

A mennybemenetel negyven napja alatt és a mennybemenetel és pünkösöd között eltelt tíz nap folyamán még nem hallunk arról, hogy a tanítványok az Eucharisziát ünnepelték volna. Viszont pünkösöd után azonnal elkezdtek. A mennybemenetelkor Krisztus egy új létformába nőtt bele, határozottan túlnőve korábbi Jézus-létezésén, amely a világegyetem egy bizonyos helyére korlátozta Őt. Mennybemenetele során összefonta eredeti isteni lényét emberi természetével, amit földi életén és halálán keresztül vett fel. Így feltámadási teste kiteljesedve [kiterjedve] mindenütt jelenvalóvá válik [omnipraesens]. Pünkösödkor, szellemi ébredésben, a tanítványok a tompaság és álom egyfajta bűvöletét dobták félre, amelyben a megelőző hetekben benne éltek. Jelentőségteljes tény, hogy a feltámadt Krisztus megnyilatkozásai húsvét után még nem tudták arra készíteni a tanítványokat, hogy ezt az üzenetet, saját benső körükön kívül, az embereknek is hirdessék. Pünkösöd után már elég erősnek bizonyultak ehhez. Amint Krisztus mennybemenetele során létezésének utolsó határait és korlátait is leküzdötte, pünkösödkor a tanítványok is túlléptek tudat- és akarati korlátaikon. Így elkezdtek az Eucharisztia gyakorlását „megtörve házanként a kenyeret”. Krisztus prófétai mondása, miszerint „Atyja királyságában újból” celebrálja majd az ételt (akivel mennybemenetelekor egyesült) kezd beteljesülni.

2

Az Újszövetség szól arról, hogy „házanként” ünnepelték az Eucharisziát, az általuk gyakorolt szertartás pontos módjáról azonban nincs benne szó. Az Újszövetségben sehol sem találunk az eljárás teljes leírására vonatkozó részletes utalásokat. Az Eucharisztia minden gyülekezetben élt. Minden egyes keresztény, akit megkereszteltek, részt vett benne. Nem volt rá szükség, hogy leírják, amit úgyis mindenki tudott. Ami pedig az Újszövetség könyveinek nem keresztény olvasóit illeti, nem volt miért szólni nekik arról a szertartásról, amibe úgyis beavatást kellett nyerniük megkeresztelkedésüket követően. Az Eucharisztia kezdettől fogva bensőséges szertartás volt, amit „házanként” ünnepeltek. Ez ezoterikus volt, tehát nem írtak róla a nyilvánosságnak szóló könyvekben. Az Újszövetség tartalmazza Krisztus és Tettének szellemi üzenetét, azonban soha nem volt a keresztény hitvilág tankönyve és kivonata.

A kereszténység nem csak az „üzenetből” áll. A kereszténység magában foglalja annak a lehetőségét is, hogy ebben az új életben magában is misztikusan részt vegyünk; hogy jelentősen megtapasztaljuk Krisztus valóságát és hogy bensőséges kapcsolatban párbeszédet folytathassunk Vele. Ez az üzeneten túli szféra, a „valóság” maga, amelyre az üzenet is rámutat, a keresztény kultusz. Sok protestáns alapvető hibája az, amikor nem látják meg, hogy a keresztény szent(ségi) életáram idősebb, mint maga az Újszövetség, független attól, és megvannak a saját fejlődési törvényei és szerves növekedésének szükségszerűségei.

3

Az első keresztények két különböző szertartást végeztek. Az egyiket nyilvános összejövetel keretében, azzal a céllal, hogy tanítsák Krisztus üzenetét mindenki számára, aki csak hallgatni akarja. Ez a szentírásolvasást, prédikációt, énekeket és imádságokat magában foglaló nyilvános szertartás a zsidó szertartások rendjét követte. A másik fajta összejövetelt

kizárólag a megkereszteltek számára tartották, magánházakban amíg nem építettek templomokat.

A második évszázad folyamán a két szertartás együtt fejlődött. Ennek nagyon kevés konkrét bizonyítéka van, lévén a szertartás második fele „ezoterikus” jellegű. Kr.u. 150 körül Jusztin mártír néhány általános utalást adott a szertartásra vonatkozóan. A szertartás első része teljesen nyilvános volt. Ez volt az „üzenet”. Mindenkit szívesen láttak. Szent Jusztin feljegyezi, hogy felolvastak az „Apostolok emlékirataiból” (az evangéliumokból). Ezt követően mindenkit, akit nem kereszteltek meg, kizártak a szertartás folytatásából. Csak a „hívőknek” engedték meg, hogy a szentség további celebrálásán jelen legyenek, amit az „üzenet” után az „igazinak” tekintettek. Ez legalábbis egyfajta misztikus ízelítő volt abból az életből, amelyre az „üzenet” utalt.

A „hívők miséjének” Szent Jusztin által leírt szerkezetében a Felajánlás, Átlényegülés és az Eggyéválás alapvető fő részei ismerhetők fel. A Felajánlás során az ajándékot az oltárhoz hozták. Nem szabad azonban elfelednünk, hogy szemben a mi elvontabb korunkkal, ebben az időben az anyagi ajándékok átadásához elválaszthatatlanul hozzátartozott - egyfajta szellemi párhuzamban - a lélek belső áhítata és odaadása is. A Felajánlás a lélek válasza az üzenetre. Ez adja a gyülekezet vezetője által a kenyér és a bor felett elmondott nagy eukarisztikus ima szellemi alapját. Jusztin mártír szerint a kenyér és bor Krisztus testévé és vérévé való átlényegülése ennek az eukarisztikus imának a hatására ment végbe. Ezt követte a szent étkezés, az Eggyéválás. A négy fő részből álló szerkezet, a (nyilvános) Igehirdetés, a Felajánlás, Átlényegülés és az Eggyéválás (bizalmas) ünneplése nem véletlen. Mélyebb összefüggéseket követ. E négy rész sorrendje „ösképi” [archetipikus].

4

Ugyanez az ösképi szerkezet jelenik meg a lélek misztikus fejlődési útja egyes lépéseinek sorrendjében. Először felébredés a szellemi üzenet meghallgatása által; ezt követően, ahogy ez a középkori szövegekben szerepel, „megtisztulás”, „megvilágosodás” és „misztikus unió”. Befogadva az „üzenetet” (az evangélium felolvasását) a „tudás lelkiismeretté válik”. A lélek tudatára ébred, hogy meg kell változnia ahhoz, hogy ezzel az „üzenettel” összhangba kerüljön. Ezt a tisztítás, megtisztulás és belső emelkedettség folyamata kell hogy kövesse (Felajánlás). Ezután ismét a szellemi világ válaszol majd a mi válaszunkra. Most ez a földi világ átszellemiesítésében nyilvánulhat meg. A fizikai világ nem lesz tovább anyagi és áttetszővé válik (megvilágosodás általi átlényegülés). Végül az ember egész lényé, húsával és vérével együtt, belenő a szellemibe (misztikus unió - Eggyéválás).

Mivel a lélek misztikus életének e mélyebb törvényei és szükségszerűségei összefüggésben állnak Krisztus megváltó Tettével, e Tett szerkezetében is felismerhetjük a négyes tagolódást. Itt van a Jordán-keresztelő és a golgotai-esemény között eltelt három év, ami az utóbbira való felkészülést szolgálta. E három év, amely alatt Krisztus az Isten országa jelenvalóságának üzenetét hirdette, az első fő rész, a nagy Evangélium. Azután Krisztus Jeruzsálemba megy, hogy feláldozza magát a Golgota oltárán (a nagy Felajánlás). Feltámadása húsvétkor és átváltozott Testének további fejlődése a Mennybemenetel napjáig eltelt negyven nap folyamán képviseli a nagy Átlényegülést. Végül pünkösdkor Tette életre kel a tanítványok lelkében. A Szent Szellem fényessége felgyullad minden egyénben – a nagy Eggyéválás. Az Eucharisztia négy részében ugyanazt a szerkezetet mutatja, mint Krisztus földi élete megváltó eseményeinek sora, amint az az Újszövetségben le van írva.

5

A keresztény kultusz különbözőképpen fejlődött az egyes országokban. A szertartások utat találtak a keresztény szakramentalizmushoz, amely a kereszténység előtti misztériumokban gyökerezett. Elméletileg semmi baj nincs a kereszténység előtti értékek ilyen beáramlásával, mivel ez a gyermek Jézusnak aranyat, tömjént és mirhát felajánló, rejtélyes keleti máguskirályok megjelenésének bizonyos tekintetben a beteljesülése. Krisztus nem csupán az Ószövetség, hanem az ősi misztérium-vallások beteljesítője is. Ami az ősi kereszténység előtti misztériumok értékeit illeti, Szent Pál mondása, miszerint „minden a tiétek” (Kor I. 3:22) erre is érvényes, amennyiben a következő mondatot elegendő erővel érezzük át: „ti pedig Krisztusé vagytok”. Így az aranyat, tömjént és mirhát jogosan vette át a kifejlődő keresztény kultusz.

A keresztény liturgia e kibomló és gazdagodó folyamatát egy növény fejlődéséhez hasonlíthatjuk. A növény fejlődése egy láthatatlan erőközpontból indul ki, egy szellemi őskép [archetípus] által. Az utóbbi a látható növény felett lebeg. Ez készíti a bejövő tápanyagokat arra, hogy kitöltsék a növényi szervezet vele született szerkezetének dinamikus határvonalait. Így a növény nő és fejlődik. Nem lesz valami mássá, mint az őskép. Noha a növény számos átalakuláson keresztül megy, nem idegenedik el önmagától és nem veszíti el identitását. Az Eucharisztia történelmi fejlődése felett is egy ilyen élő isteni ősképi lény lebeg. Évszázadokon keresztül a liturgikus szervezet az isteni eszménykép [ideál] kisugárzását fogta, így jórészt a szellemi archetipikus struktúra vonalai mentén bontakozott ki. Természetesen jelentős különbség van egy növény fejlődése és a között, ami az emberrel kapcsolatos. Bárhol is jön az ember a képbe, „bukásának” az „árnyéka” is ott van, ami bizonyosfajta elidegenedést jelent isteni származásától. A keresztény szentségtan fejlődése így nem csupán hasonlít egy növény fejlődéséhez, de mint azt megfigyelhetjük, az emberi tökéletlenség árnyéka is megmutatkozik. Az idegen elemek belopóztak és itt meg ott túlnőttek az eredeti mintán. Olyan részek kerültek befogadásra, amelyek megemésztése és asszimilálása nem volt megfelelő. Ezeket nem járta át kellően a valós kereszténység szelleme, amint azt a későbbiekben látni fogjuk.

A mise keleten és nyugaton különbözőképpen fejlődött. A görögkeleti egyház miséje az ősi misztériumok számos jellegzetességét megőrizte. Az oltár a szentélyelzáró fal, az ikonosztáz, a „szentképfal” mögött nem látható. A pap elkülönülten végzi a szertartást. Az ikonosztáz ajtóit csak különleges alkalmakkor nyílnak ki. Ez akkor történik, amikor a Szentírást ünnepélyes menetben kiviszik, és később a Felajánlás alatt, amikor a kenyeret és a bort még ünnepélyesebben előreviszik és aztán visszahozzák az Átlényegülésre. Csak most, ekkor lehet bepillantani a középső ajtón keresztül. Ez megegyezik a kereszténység előtti misztériumok korával, amikor a pap volt a beavatott, az emberek pedig kívül álltak. Az ikonosztáz képviseli a szellemképek, a belső szem által látott látomások világát, valamint elrejti azokat a szellemi valóságokat, amelyek a látomások mögött vannak. Az Eucharisztia misztikus magvát a szentélyelzáró fal mögött celebrálják és csak a pap számára van fenntartva. A fal mögött álló beavatott misztériumtanító és a kívülálló laikus közötti különbséget túl erősen hangsúlyozzák. A kereszténység e formája nem asszimilálta eléggé a kereszténység előtti elemet. A görögkeleti mise szintén megőrizte, még ha formálisan is, a nyilvános és az ezoterikus részek közötti eredeti felosztás emlékeztető jegyeit. A Felajánlás előtt a meg nem keresztelteket ünnepélyesen elbocsátották. Mielőtt az Átlényegüléshez ért a pap azt kiáltotta, hogy „az ajtókat”, „az ajtókat”, ezzel emlékeztetve bennünket a kereszténység kezdeti időszakára, amikor az ajtókat ténylegesen bezárták azok előtt, akikre az nem tartozott.

A nyugati misében nincs ikonosztáz. Az oltár látható a gyülekezet számára. De a gyülekezet itt is túlzottan ki van rekesztve abból, amit a pap végez. Az első évszázadokban még nem ez volt a helyzet, amikor az emberek még szorosán a pap körül álltak és minden szót

értettek. Később a papok egyre inkább a – nem egészen keresztényi szellemű – elszigetelődés irányába haladtak. A latin nyelvet, amelyet eredetileg élő nyelvként beszéltek, konzerválták és ily módon mumifikálták a római katolikus egyházban, és szemben a görög katolikus egyházzal, ezt a nyelvet a többi népre is ráerőltették. Sőt szokássá vált, és végül hivatalosan is rögzítették, hogy a „kánont” [ti. a mise középső, állandó fő részének szövegét], az Átváltozás nagy eukarisztikus imáját halk, suttogó hangon kell mondani. Így a gyülekezetet kizárták a legfontosabb részből és a híveknek csak arra nyílt lehetőségük, hogy az áhítat általános érzésével kövessék a történéseket, anélkül hogy hallanák is az egyes szavakat.

A nyugati egyházban a kelyhet is elvették a laikusoktól és az a pap privilégiumává vált (1415). Van még egy másik elem is, amely nincs egészen összhangban a valós kereszténységgel. Ez az egyházi vezetés hozzáállása, amely vak engedelmességet megkövetelve dogmát és parancsolatot írt elő, amit még, ahol a körülmények ezt megengedtek, az államhatalom is felkarolt. Valami más történt a nyugati misével. Az alapeszmét, mely szerint a mise „cselekedet” és „áldozat” egyre jobban, fatális módon félreértették. Az Eucharisztia szertartása elejétől fogva, de főleg az Átváltozás nagy imája, a tulajdonképpeni Eucharisztia bír „cselekedetre” jellemző sajátosságokkal. Olyannyira, hogy nagyon gyakran „actio”-nak nevezték és a „tenni” „cselekedni” volt az ehhez kapcsolódó ige. Még a szövegezés is a következő „hogyan cselekedjük [ti. kövessük és éljük át] Krisztus szenvedését és feltámadását”. Krisztusnak az utolsó vacsorán mondott szavát „cselekedjétek” mélyebb értelemben fogták fel. Nemcsak nagycsütörtök szertartását kellett megismételni, hanem az egész golgotai-eseményt, mind a szenvedést, mind pedig a feltámadást és a mennybemenetelt újból életre kelteni. Az Eucharishtiában Krisztus központi jelentőségű tette, a megváltás vált valóságossá és élővé.

Ez a kereszténység egyik mély misztériumát érinti. Látjuk, hogy a gyakorlati életben egy rászorulóknak nyújtott segítség végül mily gyakran bizonyul kevésbé hasznosnak. Ez néha gyengíti a segíteni kívánt személy saját erőfeszítését, erősítve lustaságát és másoktól való függését. Nagy bölcsesség kell ahhoz, hogy valaki hasznos segítséget tudjon adni. A golgotai Tettel is a legnagyobb mértékig ez a helyzet. Az isteni gondviselés úgy intézte, hogy ez valóban építő jellegű segítség volt, képes arra, hogy a legnagyobb szellemi energiát hozza ki a segíteni kívánt személyből. Krisztus megváltó Tette nem működik automatikusan. Nem tud megszentelni bennünket a mi tudatos és önként vállalt részvételünk nélkül. Az ilyen automatikus üdvözítés természetesen megmentené az emberiséget minden tragédiától, azonban sárba tiporná az emberi szabadságot és méltóságot. Úgy intézték, hogy Krisztus Tette ily módon mindaddig csupán potenciális lehetőség marad, amíg azt az ember szabad beleegyezése és együttműködése ténylegesen nem aktivizálja. Az embernek tennie is kell valamit annak érdekében, hogy teljesen felszabadítsa e Tettben rejlő isteni energiát. Az ember válasza nélkül ez egy szunnyadó lehetőség marad. Amikor az ember válaszol, érzékennyé válik a krisztusi Tettből kiáradó szellemi emanációkra. A keresztény misztikus módon belenő a golgotai Tettbe. Ez élővé válik benne. Így az ember nem csupán tétlen tárgy az üdvözülésnek, hanem aktív közreműködője is. Csak a megváltó Tett misztikus áramlatához való csatlakozáson keresztül kerülhet sor magának az embernek a megváltására.

Igaz, hogy a golgotai Tett határozottan egy bizonyos időpontban és helyen, Poncius Pilátus alatt került végrehajtásra és végeztetett be. Mindamellet azonban kiárad és az érzékeken túli világban mint a palesztinai esemény által kiváltott örökös tevékenység folytatódik. A világ Szellemi Vezetői az emberre várnak, hogy találkozzon vele és csatlakozzon.

A Krisztus Tettben, az Eucharisztia megünneplése általi aktív részvétel élénken élt a kereszténység első évszázadaiban. Azonban a valós ezoterikus betekintés hiánya miatt „bármikor is ünnepeljük az Eucharishtiát, Krisztus halálát és feltámadását gyakoroljuk [ti. követtjük, illetve éljük át]” ezt az érzést nem lehetett világos gondolatokban kifejezni. Gondolhatunk egy köre, amelyik beleesik a vízbe. Ez a középpontból kiinduló folyamatos

hullámokat kelt. Ez valami olyan, mint ami Krisztus Tettének végrehajtása nyomán ment végbe az érzékeken túli világban. Ez történelmi tény, amely a Földön ment végbe egyszer és mindenkorra, azonban a magasabb világokban hullámokat keltett. E hullámokat a misztikus eszköz, az Eucharisztia által lehet felfogni. E bepillantás nélkül az Eucharisziával kapcsolatos gondolatot, mely szerint az Krisztus Tettének megisméltése, az a veszély fenyegeti, hogy egyre kevésbé lesz érthető. Ez az, ami az Egyház nyugati részében történt. Az az elképzelés, miszerint az egyház van megbízva azzal a hatalmas privilégiummal, hogy „megisméltje a Golgotát az oltáron” idővel valami olyanná vált, mint a „hatalom eszköze”. Bejött az emberi önzés. A nyugati egyházban (a keletiben azonban nem) szokássá vált, hogy a hatalom e szellemi eszközét bizonyos konkrét célok elérése érdekében használják fel, ami az adni-venni szintjére süllyesztette le az Eucharisziát. Egy gazdag személynek akár száz misét is celebrálhattak a saját javára, amit nem tettek meg a szegényeknek. Valóban katasztrófális következménnyel járt, hogy e csodálatos intézményt, az emlékezeti misét, amelyet kezdettől fogva arra használtak, hogy segítsék az eltávolodott lelkeket, az adás-vétellel az anyagi gondolkodás örvényébe húzták le.

7

Nem csoda, hogy ez a misét megszenteltető végzetes fejlődés a reformáció hatalmas reakcióját váltotta ki. Tragikus, hogy ez az erőteljes reformmozgalom nem rendelkezett a keresztény misztériumok ezoterikus tudásával, ezért szükségszerűen nem tudta beteljesíteni a kitűzött célt. A reformátorok látták a mise elüzetliesedését, azonban ellenkezésükben túl messzire mentek és „a gyereket is kiöntötték a fürdővízzel”. Megértették, hogy a katolikus pap csak színlelte a „golgotai-esemény megisméltését az oltáron” (mármint szellemileg). Krisztus Tettére csak mint történelmi tényre tudtak gondolni, de nem tudtak semmit az eredeti történelmi eseményből kisugárzó Misztikus Áramlás folytatódásáról. Így nem láthatták meg, hogy a golgotai Tett mindannyiszor új életre kel, valahányszor az Eucharisziát ünneplik. Azt kellett gondolniuk, hogy szentségtörő az a feltételezés, amely ezt a szent cselekedetet Krisztus egyedülálló és mindenre elegendő tette mellé állította. Nem tudták meglátni a Tett és az oltár között fennálló misztikus kapcsolatot. Végül, amikor az emlékezeti mise növekvő elüzetliesedését látták, szentségtörőnek és bálványimádónak minősítve elutasították az egész misét.

A reformátorok megpróbálták visszanyúlni a kereszténység eredeti forrásaihoz, de nem ismertek más forrást a Biblián kívül, amelyet pedig ezoterikus megértés nélkül közelítettek meg. Nem tudatosodott bennük, hogy a kereszténység szentségi árama régebbi, mint az Újszövetség és attól függetlenül fejlődött. Így szükségszerűen kudarcba fulladtak, amikor megpróbálták pontosan a Szentírás sorait követve egy Kommunió szertartást felépíteni. Ennek a következménye az lett, hogy a protestáns szertartás főleg abból állt össze, ami az Eucharisztia első része (a nyilvános szertartás), szentírásolvasással, énekekkel, imával és prédikációval, amihez akkor és most hozzáillesztették a Kommuniót, a negyedik részt, kihagyva a Felajánlást és az Átlényegülést. Ily módon a keresztény misztérium csodálatos szerkezete megsemmisült.

8

Az EMBERSZENDELŐ SZERTARTÁSRA, ahogyan azt a Keresztény Közösségekben ünneplik, mint a szentmise egyfajta „reinkarnációjára”, modern korunk újszülöttjére tekinthetünk. Az évszázadokon át az Eucharisztia fejlődése fölött lebegő érzékfeletti minta és ősképp ismét megújult bizonyossággal mutatkozik meg.

Az Emberszentelő Szerződésben a négy fő rész teljes tisztaságában fogalmazódik meg. Nem lehet ideálisnak tekinteni a kereszténység első évszázadaiban gyakorolt szerződés szolgai lemásolását. Ez az idő haladásának belső értelmét vonná kétségbe. Azok a törekvések, amelyek a múlt arany korszakainak utánzására irányulnak, általában [groteszk] karikatúrák létrejöttéhez vezetnek. Nekünk a huszadik század keresztényeinek kell lennünk. Természetesen ez azt jelenti, hogy ennek az évszázadnak a materialista tévedéseibe és túlzásaiba is bele kell merülnünk. A huszadik század minden más korhoz hasonlóan azonban nemcsak sajátos árnyékkal, hanem saját isteni lehetőséggel is rendelkezik.

Az Emberszentelő Szerződés mai nyelven szól. Olyan gondolatformákat és szóalkotásokat tartalmaz, amelyek ilyen speciális módon a korai egyház liturgikus szótárában még nem léteztek. Így például az év folyásához kötődő misztériumokról egészen új módon beszél. A liturgiai sokszínűség jelentősen bővült. Az év folyása, szellemi átéléssel, olyasvalami, ami kapcsolatba hozhat bennünket az élő Krisztussal, aki az éteri életerők szférájában uralkodik. Ez az újfajta hatalmas meglátás, hogy a Föld élő szervezet (mely rálátást más ezoterikus bölcsességekkel együtt az antropozófiának köszönhetünk), megtalálta az utat e modern liturgikus szövegekhez. Ezek új módon beszélnek a napról, a csillagokról, a szivárványról, a felhőkről, a levegőről és a Föld lélegzéséről.

Az első fő rész, az evangéliumokból való Felolvasás, most a Szerződés újfajta értelmezésén alapul. A második fő részt, a Felajánlást, az áldozat jelentésének újfajta megértése alapján fogjuk fel. Hallani az ellenvetést: „Hogyan ajánlhatunk fel bármit is Istennek, hiszen minden dolog hozzá tartozik?” Való igaz, hogy eredetileg minden hozzá tartozott. Egyszer régen a mi lelkeink is Istennel voltak, és senki máshoz nem tartoztak. Azonban az Isten maga adományozta a szabadság és függetlenség privilégiumát az embernek. Az nem a mi érdemünk és tettünk, hogy énünk független lényként létezhet. Ez az Isten legnagyobb ajándéka, hogy mint önálló lény, szabadságra rendelt bennünket. De még ez a legnagyobb kiváltság is, szükségszerűen, a legnagyobb kockázatot és veszélyt rejt magában. A legmagasabb hegyeknél vannak a legnagyobb mélységek. Függetlenségünkkel akár vissza is élhetünk, ekkor az isteni forrásunktól vágjuk el magunkat. Bizonyos fokig ez már meg is történt. Az ember szokása szerint természetesnek veszi, hogy „énje” valamint a gondolkodás, érzés és akarat képességei a saját abszolút tulajdona. Az ember nem fogja annak elismerése nélkül megtalálni üdvözülését, hogy „énjét” annak képességeivel együtt Isten bízta a gondjaira. Azt várják tőle, hogy szabad akaratból egyesítse a szabadság ajándékát az isteni célokkal. Van-e ebben az esetben valami, amit az ember oda tud adni a Mindenható Istennek? A válasz igen, de hogyan lehetséges ez? Ami az emberi szabadságunkat illeti, ez annak az eredménye, hogy az Isten saját mindenhatóságát a mi érdekünkben korlátok közé szorította. Isten minden egyénnek lehetővé tette, hogy részesedjen a saját kreatív szabadság-privilégiumából, és azt várja tőlünk, hogy helyesen éljünk vele. Az nem dogma, hanem mindennapi tapasztalati tény, hogy az önzés által megmérgezett „énünk” nem tartozik Istenhez. Habár az „én” Istenből származik, tulajdonná vált, amely elidegenítette magát eredeti tulajdonosától. A felajánlás vallásos cselekménye ezért azt jelenti, hogy „énünket” annak képességeivel együtt az Ő rendelkezésére bocsátjuk. Minél inkább törekszünk ezt megtenni, annál inkább tudatára ébredünk, hogy milyen nehéz is ez valójában. Még inkább így van ez, amikor hétről hétre azt keressük, hogy hogyan ajánlhatnánk fel belső tevékenységünket Krisztusnak. Bizonyos haladást megtapasztalhatunk. Ez az a belső ösvény, amelyre az Emberszentelő Szerződés Felajánlás részében juthatunk el.

A harmadik fő részt, az Átlényegülést mint szellemi realitást kell felfognunk, bár ezt nem dogmaként állítják elénk, amit vakon kellene hinnünk. Az első évszázadban a

keresztényeknek kétségük sem volt afelől, hogy az Eucharisztia több mint szimbólum. Amint Jusztin mártír mondja a kenyérről és borról: „nem úgy vesszük, mint a hagyományos ételt és italt, hanem Isten szavával élve, ahogy Jézus Krisztus a mi Megváltónk odaadta húsát és véréát a mi üdvözülésünkre, így szintén úgy tanítják számunkra, hogy a hús a Tőle kapott Ige imája [a Miatyánk] által megszentelődik (szó szerint eucharisztizálódik [angolul: Eucharistised]), amely által a mi testünket is [húsunkat és vérünket] annak átalakításán keresztül fenntartja, ez az étel Jézus teste és vére, akit keresztre feszítettek.” Itt azt a meggyőződést találjuk, hogy bizonyos imaszövegek elmondásán keresztül a kenyér és a bor valami többé válik, mint pusztán természeti tárgyak. A keresztény élet nyolc évszázadán át ezt nem kérdőjelezték meg. Nem volt szükség sajátos doktrinára vagy dogmára, mivel közöttük még számos, bizonyos szintű szellemi látóképességgel rendelkező ember élt. Ezek az emberek közvetlen tapasztalattal rendelkeztek azzal kapcsolatban, hogy a szertartás alatt valami reális, szellemileg látható dolog történik. Ők az ostyát (kenyeret) napszerű aurában látták, amint szellemi fényt bocsátott ki, amikor az oltáron felmutatták. E természetes látnokiség ősi ereje fokozatosan elenyészett az évszázadok során, különösképpen az egyház nyugati részében, ahol az intellektus erőteljesebben fejlődött, mint keleten. Az elvont intellektus lerombolta a természetes, veleszületett látnokiség ősi képességét. Így az Eucharisztia valóságát megkérdőjelező első küzdelmek és kétségek kibontakozását a kilencedik századi Nyugat-Európában figyelhetjük meg. 1215-ben az Átváltozást a római katolikus egyház hivatalos dogmává tette, hogy megvédje az egyházat az intellektuális kétségek támadásával szemben.

A reformátorok az Eucharisziát többé-kevésbé pusztán szimbólumnak tekintették, Luther kivételével, akinek homályos megérzése azt súgta, hogy ez több, mint pusztán szimbólum. Érdekes megemlíteni, hogy 1673-ban az angol parlament elfogadta azt a törvényt („Test Act”), amely kötelezővé tette a közalkalmazotti állást betölteni kívánók számára, hogy esküvel nyilvánítsák ki, nem hisznek az Átlényegülésben. A dogmát fenntartó katolicizmus és az azt elvető protestánsok közötti küzdelem holtpontra jutott. Egyik fél sem rendelkezett a kérdéses probléma megoldásához szükséges ezoterikus megértéssel.

Napjainkban az Antropozófia egy új megközelítési lehetőséget kínál számunkra. Ezen keresztül megtudjuk, hogy a „test” és a „vér” nem csupán anyagi dolgok. A megfogható anyag láthatóvá teszi a testünket, azonban ettől eltekintve, a test egy szellemi struktúra, a formaalkotó erők működési terepe. A Szellemi Organizmus, amely áthatotta Jézus testét, és megnyilvánult az apostolok előtt a feltámadás után, misztikus módon átszállhat azokhoz, akik belső életüket harmonikus viszonyba hozzák az élő Krisztussal. Hasonló módon, az Ő vére is átszállhat hozzánk, de nem mint anyagi szubsztancia, hanem mint a Jézus véréát átható izzó szellemi szeretet áramló ereje. Krisztus teste és vére nem anyagi szubsztanciák, sem pedig pusztán szimbólumok, hanem valóságos érzékfölötti erők, amelyek a belső ember fejlődéséhez szükségesek, amelyekkel tényleg találkozhatunk.

Másrészről, a kenyér és a bor nem véletlenszerű szubsztanciák, mivel mindkettőnek hosszú kultikus és kulturális történelme van. A kenyér és a bor olyan anyagi szubsztanciák, amelyekben a Föld a legközelebb tud kerülni a krisztusi Test és Vér szellemi minőségéhez, ami azt jelenti, hogy a kenyér és a bor különleges minőséggel bír, ami alkalmassá teszi ezeket arra, hogy Krisztus mennyei testének és vérének földi hordozójává váljanak. A test és a vér egyfajta predestinált rokonságban állnak a kenyérral és a borral, és az Eucharisztia szellemi ereje kapcsolja őket egybe. Ha az Eucharisziát *őszinteséggel, odaadással és eréllyel* celebrálják, az élő Krisztus jelenléte felerősödhet és olyan fokig sűrűsödhet, hogy szelleme és lelke nem csupán beleszövődnek a Sákramentum szellemi atmoszférájába, hanem arra is képesek, hogy a test és a hús szférájában működjenek a kenyér és a bor életerőibe való leereszkedésen keresztül (az Emberszentelő Szertartásban alkoholmentes bort használnak).

Ez az újfajta gondolkodás Krisztus testéről és véréáról, és a kenyérhez és borhoz fűződő kapcsolatokról nem jelent újabb dogmát. A dogma olyan igazság, amelyet úgy vélnek, hogy

elvből túl van az emberi belátó képességen, és amit ezért egy tekintély [hatalom] ír elő, a többiek pedig vak hittel elfogadják. Amint azonban a szellemi igazság szabad belátással megközelíthető, már nem lesz tovább dogma, hanem egyre inkább tapasztalássá válik. Az már a Keresztény Közösség tagjaira és barátaira tartozik, hogy milyen mértékben barátkoznak meg a papok által számukra felkínált új elképzelésekkel. Az egyes emberen múlik, hogy milyen mértékben nő bele az Eucharisztia érzékfeletti valóságának megtapasztalásába.

*Juan de Juanes: Az utolsó vacsora (Eukharisztia)
(Museo Nacional del Prado)*

Amikor az Eggyéválást [Kommuniót], ami a negyedik fő rész, valós Átlényegülés előzi meg, ahol a kenyér és a bor magasabb erők hordozójává válnak, akkor ez valami olyanná lesz, amely több mint szimbolikus cselekedet. Ezt nem lehet megérteni a megelőző három lépés nélkül. Az Eggyéválás a kenyér elfogyasztásán és a bor megivásán keresztül meglehetősen triviális lenne, ha ezt nem előzte volna meg az igehirdetésre való odafigyelés, a Felajánlás belső tevékenysége, valamint a szellemi világ válasza az Átlényegülésben. Az Eggyéválás egy kifejlődő folyamat tetőpontjává válik. Az egyes részek a legmagasabb szellemi megtapasztalás kifejeződésévé és hordozójává válnak, ahol a Szellem annyira megerősödik, hogy nem csak a mi lelkünket és szellemünket érinti meg, hanem a testünket és vérünket is. Amint a mélyreható tapasztalatokról szoktuk mondani, ezek a húst és a vért is átjárják. Ekkor belülről az emberi test eredeti tisztasága is helyreáll.

A kelyhet sem zárják el a gyülekezet előtt, amint azt a római katolikus egyház teszi 1415 óta. Ma meg lehet érteni, hogy a szertartásnál használt kenyér Krisztus „testét” hordozza és más erőket közvetít, mint a bor. A bor más erőket hordoz, Krisztus „vérét”, ennél fogva nem kellene azt megtagadni az emberektől.

A legjobban úgy készülhetünk fel az Eggyéválásra, ha a legnagyobb figyelemmel és odaadással [jelenléttel] veszünk részt az ezt megelőző fázisokban. Senki sem rekesztődik ki egy idegen nyelv meg nem értése miatt, vagy mert a pap nem hallható módon suttog. Lehetőség nyílik arra, hogy teljes szellemi energiával, beleértve gondolkodással bekapcsolódjunk abba, ami ott történik és aktívan részt vegyünk benne. A szertartáson

jelenlévők aktív belső részvételének eredményeként a szertartás által kiváltott szellemi hatások jelentősen fokozódhatnak.

Így néhány jel arra mutat, hogy az Emberszentelő Szertartásban az Eucharisztia olyan átalakuláson ment át, amely által annak isteni ősképe is megnyilvánulhat. Sikerült általa túljutni a katolicizmus és a protestantizmus között dúló reménytelen és hiábavaló küzdelemben kialakult meddő holtpontra. Megteszi azt a harmadik lépést, ami mindkettejükön túlmegy, azonban magában foglalja mindkettő valós értékeit is. Egyesíti a keresztény szakramentalizmus misztikus mélységét az egyén szabadságával és függetlenségével.

A név, az Emberszentelő Szertartás, új elnevezés. A régi név, Eucharisztia, jelentése „hálaadás”. Az új elnevezés azt sugallja, hogy az embernek magának is tennie kell valamit, és azt a valós hálát jelzi, amivel Krisztusnak tartozunk, cselekvő válaszul az Ő megváltó Tettére, és hogy meg kell nyitnunk magunkat ahhoz, hogy befogadhassuk megszentelő hatását. E beáramlásán keresztül az ember, aki még nem érte el teljes emberi formátumát, sem pedig az Isten által tőle várt célt, egyre jobban át tud alakulni az isteni elképzelésnek megfelelően. Így a mi Eucharisziánk, a mi nagy köszönetünk Krisztus Tettéért az, hogy törekszünk a cél felé: valóságos emberré válni az Emberszentelő Szertartáson keresztül. Ezt bizonyos idő elteltével minden egyes ember felismerheti, amint megtanulja egyesíteni magát azzal, ami az Emberszentelő Szertartáson keresztül működik.

Fordította: Kovács Zoltán Ákos

A magyar nyelvű fordítás Dr. Rudolf Frieling „The Metamorphosis of the Eucharist” című, a Keresztény Közösség/The Christian Community (34 Glenilla Road, London, NW3) által, külön nem jelzett időpontban megjelentetett kiadványa, illetve annak a Lewis Reprints Ltd., Port Talbot, Glamorgan, Great Britain általi utánnomása alapján készült 2001-ben.

(Megjegyzés: a fordító esetleges magyar nyelvű értelmező megjegyzéseit a hitelesség biztosítása érdekében a szövegben szögletes zárójel [ ] veszi közre.)